

Košnerová a Švabíková

v Hauptmannově »Bobřím kožichu«.

Několik poznámek k provedení Vančurova „Alchymisty“.

Česká tvorba dramatická v posledních letech neposkytuje pohled zvláště utěšený. Necht nás neošálejí reklamní noticky novin o českých hrách pronikajících na cizí jeviště. Nelze nevidět, že se požadavky zlevnily. Že lesk snadných úspěchů obratných řemeslníků oslepil

i oči našich dramatiků, kteří jako by žili v tichoučkém závětrí někde mimo Evropu. Jsme vprostřed přemíry dějů, svět se rozkládá a jeho molekuly se opět kupí v nebývalé tvary, proměna, již prožíváme, je prazákladní, ale ani zmatky, ani naděje se ani z povzdálí nedotekly představ českých dramatiků. Všude kolem je prudkých konfliktů — chceme je vidět ztvárněny a řešeny, s bušením naléhají otázky, chceme, aby je jeviště formulovalo a tak, aby hlediště si na ně mohlo odpovědět. Ale čeští autoři zertovně přemýšlejí o tom, co je dovoleno mužům v manželství (těm, kteří na to mají dost času), baví se mezerou v paměti profesůrka, jenž se poprvé opil, zajímají se o osud filmových hvězd, jež si může koupit, kdo na to má — k čemuž autor dá konečně i svou sankci. Vždyť je to otázkou úspěchu.

I tento druh her je jen otázkou úspěchu. Snovají se hladké, bystré dialogy, pěkně letící vpřed, účinně pointované, leč tak, aby to neobtěžovalo příliš ani herce ani diváka a nad všechnu problematiku je tu počet repris a uzalost nenáročného diváka. České komedie bývaly až hrůza naivní. Dnes už se to naši autoři naučili a svou věc provozují s inteligencí a s divadelně účinným vtípem, avšak kam se poděla poesie, kde jsou dramata, která řešením dramatického konfliktu se snažila dobrat se nějakých nových poznání, která usilovala stavět na jeviště typické dnešní lidi v jejich pravé podobě.

»Alchymista« Vladislava Vančury je hra, v tomto stavu domácí produkce, významu vskutku mimořádného. Právem, při jejím pražském pro-

vedení poukázal Otokar Fischer, jak se vyzvedá z nížin česká tvorba divadelní.

*

Vladislav Vančura dosáhl výjimečného postavení v české literatuře především svým klopotným a tuhým usilováním o přesnost formulace, o ukázněnou a dobře vypočtenou stavbu, budovanou ze slov, schopných plnit svou funkci, ze slov, spájejících se pevně ve věty, jejichž konstrukce má u Vančury maximální únosnost výrazu. Žádná náhodnost, žádná vyprávěčská ledabylost, skládání z ošuntělých vět, nastavovaných a nic neříkajících, plných otřelých příměsů a obvyklých, příliš obvyklých vazeb! U Vančury není slovo pouhým sdělovacím prostředkem. Vančura nepopisuje — vytváří. Je básník.

Již v jeho dílech prosaických se našlo tolik stran, kde zazněla prudká a úderná dramatická jako vzácný kov a kde věty dopadaly ráz na ráz jako ve vášnivé seči. Vždy bylo lze tušit, že Vančura sáhne po dramatu, jako po další své možnosti. Nyní napsal »Alchymistu«.

*

»Učitel a žák« a »Nemocná dívka«, byly první hry Vančurovy. V nich jako by chtěl vyzkoušet pokud snese jeviště tíhu jeho hutných slov a nakolik může herec vládnout jazykem básnickým. »Alchymistou« se odvážil už Vančura velké divadelní skladby. Toto drama má jistě všechnu krásu a mocnost jeho románů, ale to by znamenalo málo, kdyby »Alchymista« neměl divadelní básnivost. Vančura snad neumí vládnout všelijakými těmi jevištními efekty, vězícími v zauzlování a rozmotávání zápletky (což je stále a stále jedno a totéž). Vančura se i snaží tomuto způ-

Skřivan a Hospodský

v Hauptmannově »Bobřím kožichu«.

sobu práce se vyhnout. Ale má ostré vidění příčin a následků, umí pevně uchopit lidské typy, má dramatický zrak!

Nedívejte se na »Alchymistu«, jehož děj je položen do údobí Rudolfského, jako na hru historickou. Perspektiva historie je užita zde proto, aby věci a lidé vystoupili v celkové přehlednosti, v oné jasnosti, již dává odstup. Nehledejte v tomto dramatu historických pravd. Pravdy obou stran měly subtilnější, jemnější odstíny. Zmatenost lidí v »Alchymistovi« a svářející se vášně a konflikty, v nichž vážnou typy z hry — to je něco příliš živého a našeho. Dalo by se říci, že Vančurovo drama analyzuje příznačný český komplex.

*

HIS MASTER'S VOICE

autorisovaná prodejna gramofonů a desek
JOSEF LIDL, BRNO, ZELNÝ TRH 10

Nejnovější snímky. Moderní i klasická hudba

SLAVIA VZÁJEMNĚ POJIŠŤOVACÍ BANKA
BRNO. TELEFON 10.855. - VŠECHNY DRUHY POJIŠTĚNÍ.

Jarmila Urbánková

v úloze Alice v Devalově hře »Slečna vychovatelka«. (Umělkyně hrála úlohu pohostinsky v Měst. divadle, Kr. Vinohrady.)

Herec není pouhým poslušným tlumočníkem básníka, jak se za to dříve mělo. Není reproduktorem, tlapačem básnických pravd pro hlediště. Posláním herce není jen sdělovat, oživovat — ale vytvářet. Ani Vančurovo dílo, má-li se stát divadlem, nemůže přijmout jinou funkci, než tu, kterou má lečení, kostra, nesoucí výtvar sochařův. Herec hře svou figuru a slova básníka jsou jenom podpěrou forem, které na nich vyrůstají, vzdouvají se a propadají, které musí tvořit organický celek schopný žít vlastním osobitým životem.

Provedením Vančurova »Alchymistya ocíl se brněnský soubor herecký před úkolem, jenž vyžaduje všech sil, nejvyšší představitivosti a také skutečné kultury mluvené řeči. V této hře není nic na snadě. Nevystačí se tu s figurkařením, s vykreslením žánru. Nic Vančura herci v nejmenším neusnadňuje. Necharakterisuje postavy svého dramatu strukturou jejich vět. Herci je začít vskutku od počátku.

Není snadné nést tíhu Vančurových vět. A není také lehké se ostražitě vyhýbat úskalím retoričnosti a prázdného manýrovitého pathosu. Tady nevystačí herec s realismem. Musí umocňovat. Básnit.

*

Touha po věrné nápodobě skutečnosti vedla před desetiletími k tomu, že se budovaly na jevištích opravdové interiéry, pevných stěn a dveří, jichž klika se dala stisknout a které bouchaly. Autoři měli zaručeno přijetí svých her tím spíše, čím méně proměn si diktovali. Stala se z toho ctnost. Požadavek jednoty místa a času jedinou možností.

Dnes už nás neuspokojuje jeviště té nehybnosti. Necht každý výjev dostane své rozměry i organizaci scény! Necht vše má své náležité prostředí a svůj pravý výraz i v konstrukci, na níž a v níž herec rozvíjí svou akci. Jevišť se musí přizpůsobit hře. Vždy a každou chvíli. Musí mít tolik pružnosti, aby i v něm se obrážela proměnlivost děje. I divadlo žije pohybem. Pohybem, který musí mít však svou divadelní zákonitost. Což je poznámka k inscenaci.

Otakar Mrkvíčka.

Malý
CONTINENTAL
psací stroj

CONTINENTAL

psací stroje kancelářské a přenosné, stroje sečítací, počítací a účtovací

Veškeré kancelářské potřeby.
ODBORNÁ DÍLNA.

NOVÁ ADRESA OD 1. I. 1933.
BRNO, NÁM. SVOBODY Č. 10.

Hlavní zastoupení:

ORMEKA
kancelářské stroje
S. S. R. O.

BRNO, Palác Morava.
DIVADELNÍ 3.
Tel. 11.464.

KULTURNÍ KRONIKA

KAŽDÝ JINAK

O. Sekora

NÁRODNÍ HOSPODÁŘ

Jazykové snahy na Slovensku

ja - Bratislava 9. listopadu

Jazykové ústředí... Jazykové ústředí... Jazykové ústředí...

Schůze jazykovědného odboru... Schůze jazykovědného odboru... Schůze jazykovědného odboru...

Pravopisná komise... Pravopisná komise... Pravopisná komise...

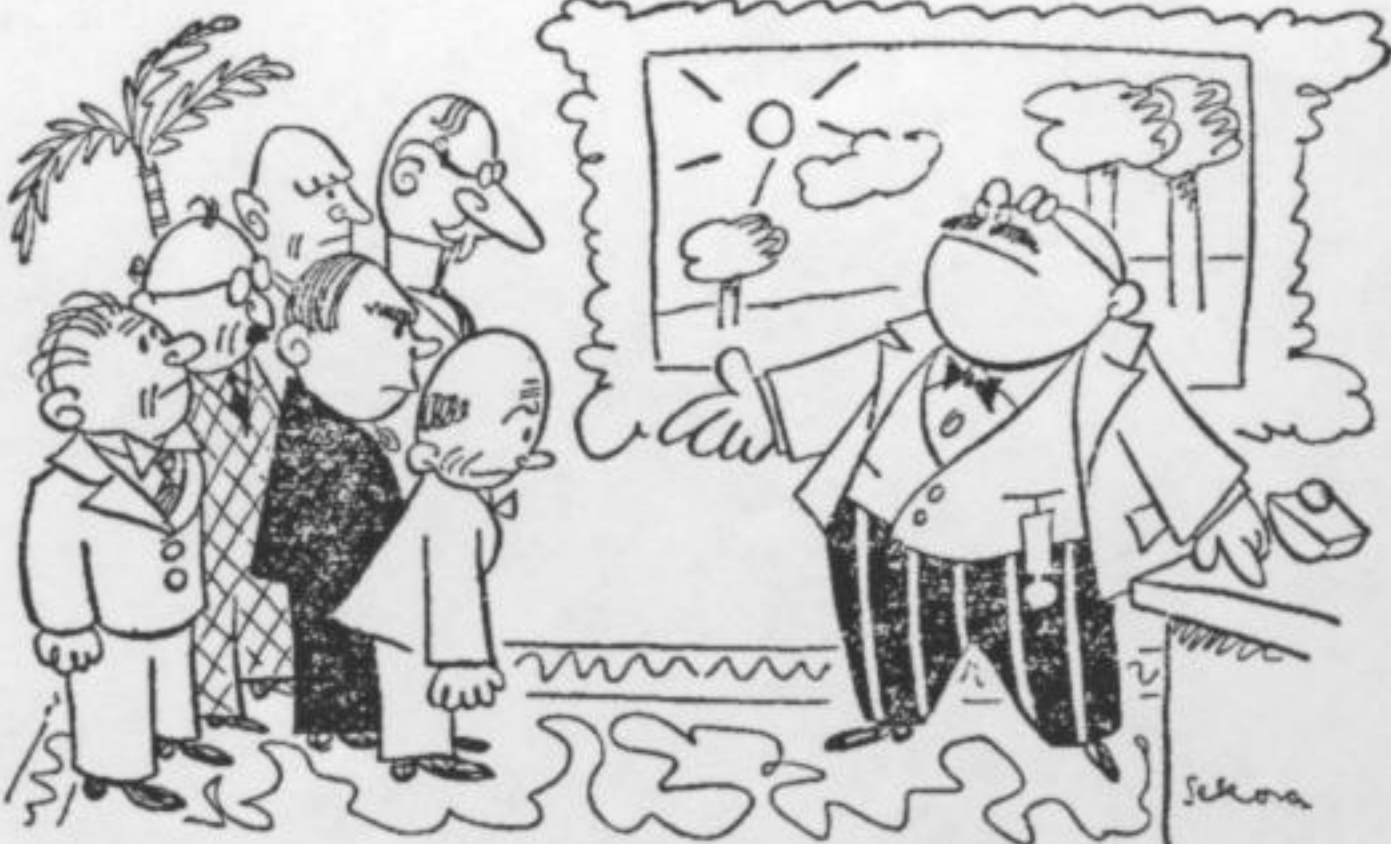
Slovníková komise... Slovníková komise... Slovníková komise...

Z pražské činohry

Vladislav Vančura: Alchymista.

Ot. F. - Praha 9. listopadu

K první hře... K první hře... K první hře...

Pánové, jen se všichni dráme vládního prohlášení. Setřít, setřít a setřít. Vždyť já si také ukládám!

bité charakteristickými rysy... bité charakteristickými rysy... bité charakteristickými rysy...

Není bez nebezpečí přenášeti tuto metodu... Není bez nebezpečí přenášeti tuto metodu... Není bez nebezpečí přenášeti tuto metodu...

Dáří se tak Vančurovi některé skvělé dějové úseky... Dáří se tak Vančurovi některé skvělé dějové úseky... Dáří se tak Vančurovi některé skvělé dějové úseky...

Bylo jen spravedlivé... Bylo jen spravedlivé... Bylo jen spravedlivé...

podány matka a dcera Evou Vrchlickou... podány matka a dcera Evou Vrchlickou... podány matka a dcera Evou Vrchlickou...

Večer finské písně... Večer finské písně... Večer finské písně...

Z brněnských koncertů... Z brněnských koncertů... Z brněnských koncertů...

Z bratislavských koncertů... Z bratislavských koncertů... Z bratislavských koncertů...

Švédský překlad Welzlovy knihy... Švédský překlad Welzlovy knihy... Švédský překlad Welzlovy knihy...

Letošní sezona na Scala di Milano... Letošní sezona na Scala di Milano... Letošní sezona na Scala di Milano...

NÁRODNÍ HOSPODÁŘ

Výkaz Národní banky československé

vs - Praha 9. listopadu

Kdežto říjnové ultimato proběhlo poměrně velmi hladce... Kdežto říjnové ultimato proběhlo poměrně velmi hladce... Kdežto říjnové ultimato proběhlo poměrně velmi hladce...

ČF - Praha 9. listopadu

Stav k 7. listopadu (v tisících Kč): Aktiva: Zásoba zletá 1.658.556... Stav k 7. listopadu (v tisících Kč): Aktiva: Zásoba zletá 1.658.556...

Platy na dávku z majetku 7850 mil. 634.573.14... Platy na dávku z majetku 7850 mil. 634.573.14... Platy na dávku z majetku 7850 mil. 634.573.14...

Lepší krytí marky

B. K. - Berlín 9. listopadu

Z posledního týdenního výkazu říšské banky je zřejmo... Z posledního týdenního výkazu říšské banky je zřejmo... Z posledního týdenního výkazu říšské banky je zřejmo...

Bursy na Roosevelta pevně

vs - Praha 9. listopadu

Pro bursy není vítězství Rooseveltovo překvapení... Pro bursy není vítězství Rooseveltovo překvapení... Pro bursy není vítězství Rooseveltovo překvapení...

Tim spíše ovšem evropské bursy přijaly Rooseveltovu volbu... Tim spíše ovšem evropské bursy přijaly Rooseveltovu volbu... Tim spíše ovšem evropské bursy přijaly Rooseveltovu volbu...

Na mezinárodním devizovém trhu byl dnes dolar pevný... Na mezinárodním devizovém trhu byl dnes dolar pevný... Na mezinárodním devizovém trhu byl dnes dolar pevný...

MAKULATURU POKUŠENÍ SÍLY PAPIR... MAKULATURU POKUŠENÍ SÍLY PAPIR... MAKULATURU POKUŠENÍ SÍLY PAPIR...

ZENEVSKÉ VARIÉTÉ

2. Bedáň

Japonský zástupce Macuoka předvádí deně tanec mezi vejci.

KULTURNÍ KRONIKA

K bratislavské výstavě Miloše Jiráňka

Zd. Hlaváček - Bratislava 28. listopadu
Sotva se najde někdo, kdo by ještě dnes zapochyboval o významu Miloše Jiráňka.

Jiránek byl z rodu dobytčů. Vysoce kultivovaný a spalovaný žarem čtení postihl situaci českého výtvarnictví a chtěl ji zapojit do uměleckého dění západního. Ve Francii dožíval impresionismus. Tim se musilo začít třebas za cenu zpoždění, aby české umění našlo umístění ve světové tvorbě.

Z brněnské činohry
E. V. - Brno 28. listopadu
Premiery dvou významných domácích děl: Vančurova Alchymista a Hoffmeisterových-Goldoniho Zpívajících Benátek dosáhly v Brně úspěchu.

jen o metodu výtvarného tvoření, společnou celé generaci, že v evropské konkurenci obstojíme jen tehdy a tím, co přineseme vlastního, co ponese znaky naší rasové odlišnosti. (O českém malířství moderním.) To ovšem nenajdeme ve svátečním krojovém mumraji, ve folkloru, ale v intimních a anonymních uměleckých projevech lidového ducha, písní, poesii a malbách, v nichž se třeba primitivní formou duch rasy projevil nejprůzračněji.

Na Dětvě mezi lidem, který si zachoval nejtrvalejší svůj kmenový charakter a hrdý heroismus, koncipuje Jiránek v přípravných kresbách a akvarelech zbojnický cyklus. Odůvodnění pro pojetí zbojnické legendy jánosíkovské hledal v pověstech a lidové písni, které v linii historie o Jánosíkovi a horních chlapcích jsou lidštější ale také neskomromnější, než soudní akta z Liptovského Sv. Mikuláše.

NEJZAJÍMAVĚJŠÍ KNIHA 1932
která obdržela v nedělní anketě Lidových novin největší počet hlasů, je na 1. místě

AXELA MUNTHEHO
KNIHA O SAN MICHELE
KNIHA O ŽIVOTĚ A SMRTI

Nakladatel
Václav Petr
Praha II,
Ječná č. 32
Telefon 349,19

Poloslepý lékař a básník líčí svůj bohatý život, jehož dějiště se rozprostírá od Anglie až po japonské tundry. Vypráví o své lásce k lidem, zvířatům, rostlinám a zemi. Vykládá své životní zkušenosti jako neurolog a jako člověk na sklonku svého života.

Vladislava Vančury Alchymista byl očekáván při vzpomínce na jeho předložského Učitele a záka se strachem. Ale Otakar Mrkvička, jemuž bylo jako, nosu svěřeno vedení hry, zachránil téměř všechno a větší díl úspěchu je jeho. Vznešenou a mlhavou nadoblačnou Vančurovu pronutil ostře na syrovou, hmatatelnou zemi a spoutal autorovu vyjadřovací metodu prostými, pevnými ořezami přirozeného a skromného výrazu.

Režii Zpívajících Benátek měl p. Walter. Na rozdíl od Prahy - pokud lze ovšem usuzovati z pražských kritik - fešil hru a právem jako bohapustou frašku a řezavou tendenci přehlušoval homérským smichem. Na skromné technické možnosti starého divadla se mu řešení dařilo, nebylo však možno při této vůdčí směrnicí vlenit do celku nějak sourodě slabší dějství třetí, kde se nevázaná tajrlíká maskarada mázi najednou v soudcovský talár.

České kvarteto zavítalo po delší přestávce opět do Bratislavy, aby své čtyřicetileté jubileum oslavilo i tam, kam téměř rovněž čtyřicet roků jezdilo a kde byli zvěni tito umělci po převratu každým rokem středem nejvícejší a nejsrdčnější úcty. Sobotní jubilejní koncert byl jistě z nejslavnějších, ne-li nejslavnější v bratislavském koncertním životě vůbec.

NOVÉ KNIHY
Inž. Ludvík Machala, Návrh na reorganizaci čs. státních drah. Nakladem autorovým. Stran 285, několik tabulek. Cena neuvedena.

NÁRODNÍ HOSPODÁŘ

O živočišný syndikát

vs - Praha 28. listopadu

Jednání o zastoupení jednotlivých státek a skupin v živočišném syndikátu postupují dále, ale přece se nedosáhlo konečné dohody. Po celý den se konaly schůze a porady všech skupin. Na pražských jatkách byly dnes opět bouřlivé projevy, týkající se jednak rozdělení příbuzných bagounů, jednak organizačních věcí. O rozdělení bagounů se dosáhlo jisté dohody podle klíče hospodářského družstva. Také jednání o organizačních věcech dnes poněkud pokročilo. Bylo sice zmařeno formální ustanovení volného sdružení velkořezníků, obchodníků a zpracovatelů dobytka, které se mělo podle úmluvy z neděle vytvořit při Ústředním svazu průmyslníků a jednoině se sekci dovozců vystoupit při tvoření syndikátu.

Pro uvolnění textilních surovin
og - Brno 28. listopadu
Počet zaměstnaných dělníků v brněnském vlnářském průmyslu poklesl podle zprávy Spolku vlnářských průmyslníků v Brně od počátku tohoto roku o další 2000, takže je nyní zaměstnáno sotva 60 proc. běžného počtu dělníků. Nadto pracuje největší část zkráceně a střídavě. Vývoz vlněného zboží, jehož šlo v prvních 9 měsících roku 1929 za hranice 5350 tun v hodnotě 910 milionů, poklesl v prvních 9 měsících letos na 1795 tun v hodnotě 181 milionů. Odbyt v tuzemsku ochabuje oslabenou kupní silou obyvatelstva.

Již po měsíce usiluje vlnářský průmysl o osvobození potřebných surovin a polotovár, to je vln všech druhů, česané vlny, mykané a česané příze, i hadrů od devisového povolovacího řízení. Ministerstvo obchodu a financí i Národní banka uznaly oprávněnost toho požadavku. Přes to se však uvolnění textilních surovin odkládá, ponevadž zástupci zemědělství v devisové komisi žádají zároveň o uvolnění dovozu umělého hnojiva, lopat a motyk. Za tím činí devisová opatření vlnářskému průmyslu největší potíže. Vyřízení devisových žádostí pro zboží z Francie trvá prý často 12 až 14 dní, protože tyto žádosti musí přezkoumat francouzské vyslanectví v Praze. Potřebné zásilky surovin a příjíz zůstávají často ležet na pohraničních stanicích a na brněnském celním úřadě, byla-li snad chybně uvedena celní položka, nebo rozcházejí-li se názory o tom, pod kterou celní položkou spadá dotvárná zásilka. Kromě uvolnění dovozu vlny, česané vlny, příze a hadrů, žádá textilní průmysl, aby byly vázány úcty, cizinců uvolněny bez formalit pro vývozní nákupy.

Jakožto jeden z nejvýznamnějších vývozních průmyslů zaujímá vlnářský průmysl uledávna sianovisko volného obchodu. Vlnářský průmysl vítá tudíž snahy mezinárodních vlnářských porad o postupné snížení cel na vlnářské zboží a navrhuje jakožto předpoklad pro účelné řešení, aby nynější nevhavná cla podle váhy čs. celního sazebníku byla nahrazena soustavou smíšených cel podle hodnoty a váhy, která se lépe přizpůsobuje ceně zboží. Vlnářský průmysl je zásadně proti výměnným obchodům. Jako průmysl, který slouží převážně módě a zasilá své výrobky zákazníkům v cizině, má vlnářský průmysl nejmenší možnost používat výměnných obchodů. Úřední statistika výměnných obchodů sestavená podle jednotlivých průmyslových odvětví, podle země původu a určení, je dokázala asi, že textilní průmysl není účastněn na výměnných obchodech, žádá, aby - pokud se na soustavě kompenzací trvá - byl zachován vlnářskému průmyslu ona podíl na veřejných kompenzacích, jenž mu připadá číselně podle měřítka z minulých let.

Nejautentičtější úkolom čs. obchodní politiky je podle názoru Brněnského vlnářského průmyslu, uspořádání obchodních styků s nejbližšími státy. Především by bylo nutno, patřičným ujednáním s Rakouskem se postarat o to, aby se vzájemný obchod mezi oběma státy neznesnadňoval dovozními základy a devisovými předpisy. V poměru k Maďarsku měly by se po dvouleté celní vál-

INDEX, vyšlo 20.12.1932, č. 11 – 12, 4. ročník, str. 107

list pro kulturní politiku, redigoval J.L. Fischer, B. Fuchs, J. Mahen, B. Václavek

Brněnská činohra

(...)

Vančurův Alchymista (v režii a výpravě Mrkvičkově) ukázal zajímavý vývoj Vančurův od dramatu jakožto poezie slova k dramatu jevištnímu, od svobodného vytváření ke koncesím dnešnímu iluzionistickému a realistickému jevišti. Kořenem toho zjevu jest jeho vývoj k psychologicky řešenému tématu, které mohlo býti velikým obrazem rozhraní dvou epoch, jímž doba Rudolfa II. byla, nestalo se jím však, protože hra velikých dějinných sil byla mimo Vančurův zájem. Je zachycena jen, jak se lámala, v soukromých vnitřních osudech jednotlivých osob hry. To vše ukazuje Vančuru, okázale míjejícího dobová témata, na cestě ke klasicismu velmi usedlému a kompromisnímu. Mrkvičkova režie nasadila a po první dva akty udržela dobré tempo. Jí získaly i výkony herců, které byly na velmi dobré úrovni: Okázalý, v detailech nedosti jemně prokreslený Alessandro p. Lerausův, uštvaný Martin Koryčan p. Šlégrův, pochybovačný a rozpolcený Michael p. Podhorského, polobláznivý Rudolf II. p. Sklenářův a těžce z náboženské přísnosti k prudšímu tepu života se dobíjející Anna Koryčanová pí. Gröfové. (...)

B.V.

MORAVSKÉ SLOVO, 26. 11. 1932, č. 231, str. 4

večer premiéra původní Vančurovy novinky Alchymista za pohostinské režie Ot. Mrkvičky.

MORAVSKÉ SLOVO, 29.11. 1932, č. 232, str. 2

recenze

DĚLNICKÁ ROVNOST, 26.11, 1932, č. 278, str. 4

večer premiéra původní Vančurovy novinky Alchymista za pohostinské režie Ot. Mrkvičky